

SAJTÓKÖZLEMÉNY

HOL ÁLL A PERC-MUTATÓ?

avagy

az EU-destruktívtól a föderalistáig: a magyar pártok viszonya az Európai Unióhoz

A Magyarországi Európa Társaság 2. jelentése, 2014. március

A választások küszöbén a Magyarországi Európa Társaság (MET) kutatócsoportja azt vizsgálta, hogy a választók kegyeiért most versengők legesélyesebbjei miként viszonyulnak valójában az európai integrációhoz és annak jövőjéhez. Az e héten nyilvánosságra hozott PERC-jelentés (a betűszó a kutatás angol elnevezésének – Party EU-attitude Report Card – rövidítése) a második ebben a „műfajban”. (Az első jelentést lásd a Magyarországi Európa Társaság honlapján: http://www.europatársasag.hu/images/2012dec/perc_web.pdf)

A mostani elemzésbe, amely a 2012 közepe és 2013 vége közötti időszakot öleli fel, az a hat párt került be, amelyekről a tavalyi év végi közvélemény-kutatások azt vetítették előre, hogy átlépnék az 5 százalékos parlamenti küszöböt (függetlenül attól, hogy önállóan, vagy másokkal összefogva indulnak). Így a **PERC-2 jelentés főszereplői a Fidesz, az MSZP, a Jobbik, az LMP, a Demokratikus Koalíció (DK), valamint az Együtt-PM pártszövetség** lettek. A kutatók a pártok európai parlamenti, ország-gyűlési és média-megnyilvánulásait, valamint 2014-es választási programjuk Európai Uniót érintő részeit (összesen közel 600 kijelentést) sorolták be a **tíz fokozatú PERC-listába**, amely az integráció pusztulását szorgalmazó „EU-destruktívtól” a mai nemzet-államok eltűnésével számoló „föderalistáig” terjedő, részletesen definiált kategóriákkal ragadja meg az integrációhoz való viszony természetét és intenzitását.

Ezek átlaga – olykor fél pontos „szubjektív korrekciót” alkalmazva – adta ki egy-egy párt uniós attitűdjének PERC-mutatóját.

A pártok percmutatói												
	Fidesz		MSZP		Jobbik		LMP		DK		Együtt-PM	
	P1	P2	P1	P2	P1	P2	P1	P2	P1	P2	P1	P2
Alapdokumentumok					3		8		8	8		7
EP-program, 2009	7		7		2		7					
OGY-program, 2010	5		7		3		7					
EP-felzárkózások	6,5	7	8	8	3	3						
OGY-felzárkózások	6,3	5	8	7	3,5	3,5	7,5	6	7	7		7
Médiaszereplés	5	4	7	7	3	2	7	6	7	8		7
OGY-program, 2014				7		2		7		8		8
Átlag	6,0	5,3	7,4	7,3	2,9	2,6	7,3	6,3	7,3	7,8		7,3
Szubjektív korrekció	-0,5	-0,5	-0,5				0,5		-0,5	-0,5		
Összesen	5,5	4,8	6,9	7,3	2,9	2,6	7,8	6,3	6,8	7,3		7,3
Perc-mutató kerekítve	6	5	7	7	3	3	8	6	7	7		7

A pártok PERC-besorolása a pontszámok alapján		
	PERC-1	PERC-2
Fidesz	EU-pragmatikus	EU-pesszimista
MSZP	puha EU-pragmatikus	puha EU-pragmatikus
Jobbik	kemény EU-szeptikus	kemény EU-szeptikus
LMP	EU-konstruktív	EU-pragmatikus
DK	puha EU-pragmatikus	puha EU-pragmatikus
Együtt-PM		puha EU-pragmatikus

A PERC-2 jelentésből levonható egyik legfontosabb következtetés az, hogy míg **az első kutatás lezárásakor a pártok átlagos PERC-indexe 6,2-en állt, ez mostanra 5,8-ra süllyedt**, annak ellenére, hogy a jelentésbe foglalt közvélemény-kutatás szerint **a magyar társadalom több, mint 70 százaléka ma is egyértelműen uniószimpatizáns**. A második PERC-kutatás már nem talált olyan pártot, amelyet egyértelműen be lehetett sorolni az EU-konstruktív minősítésű 8. kategóriába – bár bizonyos részterületeken több párt is kapott ilyen magas „osztályzatot” -, miközben két szereplő is lefelé húzta a mezőnyt.

Az utóbbiak egyike a **Fidesz**, amely az elmúlt másfél évben - a korábbi 6-os fokozatról már a skála alsó felére érve - EU-pesszimista párttá vált. A vizsgált 18 hónapban a kormánypártnak nemcsak a hangja lett egyre határozottabban unió-kritikus, hanem **a negatívabb EU-attitűd konzisztensebbé is vált**. A Fideszben még ma is érvényesül ugyan bizonyos fokig a „Strasbourg-szindróma”, vagyis, hogy a párt európai parlamenti képviselői átlagosan unió-barátabb tónusban szólalnak meg, mint a magyar Országgyűlésben domborító társaik, az utóbbiak esetében azonban szinte minden korábbi belső különbség eltűnt: ma már a fideszes politikusok a sajtó által kevésbé figyelt szakbizottságokban és a nyilvánosság által intenzívebben követett plenáris üléseken egyaránt EU-pesszimistán beszélnek. A Fidesz média-megjelenéseinek elemzése ráadásul azt jelzi, hogy a párt vezető politikusai, beleértve mindenekelőtt a miniszterelnököt, sokkal inkább az Európai Unió és az egység gondolat ellenében mozgósították híveiket, mintsem védelmében. **Orbán Viktor – a PERC-skálán összességében a 4-es, vagyis puha EU-szkeptikus** kategóriába tartozó – interjújának vizsgálata kimutatta, hogy az Európai Unióval szembeni kormánypárti attitűdök felerősödése kulturális, ideológiai és geopolitikai doktrínává kezd fejlődni. A széles nyilvánosságot elérő, a választási év előtt a korábbinál is nagyobb jelentőségű, iránymutató fideszes álláspontokat ugyanakkor a PERC-2 kutatás nem vizsgálhatta meg a kormánypárt 2014-es országgyűlési választási programjának fényében, mivel ilyen dokumentum a kutatás március közepi lezárásáig nem jelent meg – ennek tudható be, hogy az elemzés fél pontot levont a Fidesz mechanikusan kiszámolt átlagos PERC-értékéből.

Két fokozatot is rontott PERC-indexén az **LMP**, amely az elmúlt másfél évben lényegében **ideológiai fordulatot hajtott végre**, s valójában szembekerült választói uniós nézeteivel. Míg az önmagát ökoszociális pártként definiáló formáció az előző kutatás legmagasabb, 8-as fokozatot elérő szereplője volt – ezt az eredményt az EU működését egyébként már akkor is több ponton bíráló LMP úgy érte el, hogy az uniós értékrend melletti egyértelmű kiállását számos föderális típusú, konstruktív javaslattal kiegészítve csaknem kidolgozott integrációs javaslattal állt elő, amit az elemzők akkor fél pontos „bónusszal” honoráltak -, az időközben pártszakadáson átesett LMP európai integrációt érintő megnyilvánulásaiban az unió rendszerszintű bírálata lépett elő fő mondanivalóként. A zöldpárt ma már az EU működésének pilléreit jelentő **négy alapszabadság** – az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad mozgása – **elvével való szakítást követeli**. Jóllehet ezek helyett „a földért, a társadalomért és a fogyasztókért viselt hármass felelősség” elvét tenné az európai együttműködés alapjává, a PERC-kutatás értékelése szerint a gazdasági és a szociális integráció egymással való éles szembeállításuk inkonzisztens, valójában integrációromboló elképzelés. A kutatás úgy találta, hogy az LMP - különösen a prímet vivő Schiffer András pártelnök – a külföldiek magyarországi földtulajdonlása elleni, a 2014-es választási programban is hangsúlyosan megjelenített tiltakozását kiterjesztve jutott el az uniókritikus radikalizálódásig.

A vizsgált pártok között **változatlanul legkeményebben unióellenes Jobbik** már a PERC-1 kutatásban is csak jelentős felfelé kerekítéssel érte el a 3-as, kemény EU-szkeptikus fokozatot, most ez

még inkább így van, mert a párt rendkívül sok megnyilvánulását a PERC-2-ben kifejezetten EU-főbnek kellett minősíteni. Az országgyűlési felszólalások elemzése során gyakran kimutatható volt a különös jelenség, hogy ha történetesen például egy uniós szakpolitikai ügy egybe is esett volna a Jobbik álláspontjával, a párt „hátraarcot” csinált, inkább vállalva a szakmai következetlenséget, vagy éppenséggel a kormánypárt támogatását, semmint az unióbarátság „bélyegét” – e tendencia alól az uniós támogatások kérdésköre volt némelykor kivétel. Az elmúlt másfél évben a szélsőjobb párt több alkalommal, egyebek között a 2014-es választási programjában is propagálta valamiféle „közép-európai kezdeményezés” létrehozását Magyarország uniós tagságának alternatívájaként, ill. az – EU-n kívül, de az egységes európai piac részeként – az Európai Gazdaság Térségbe való „átlépés” ideáját. A párt egyetlen megnyilvánulása sem tért ki azonban egy ilyen fordulat jogi, gazdasági ill. politikai következményeire, például arra, hogy a hazai körülmények között, uniós támogatások híján az egységes piacon való működés követelményei hogyan lennének teljesíthetőek. A PERC-kutatások történetében most először fordult elő 1-es, vagyis **EU-destruktív** osztályzat „kiutalása”: ezt a Jobbiknak az a – háborús logikát képviselő - programpontja kapta, amelyben a párt biztonságpolitikai összefüggésben „harmadik magyar honfoglalást” követel.

A kutatás lezárásának 2013 végi időpontjában különálló pártokként működő, és – a 2014-es választásokon való közös listás indulásuk ellenére – külön választási programokat is meghirdető **három baloldali párt** a második jelentés tanúsága szerint nem képezett kellő ellensúlyt ahhoz, hogy megakadályozza a politikai szféra lecsúszását a PERC-skálán, jóllehet egyikük sem hagyott kétséget általános integráció-pártisága felől. A PERC-kutatás témája szempontjából a teljes pártpaletta legstabilabb szereplője az **MSZP**, amely tartósan letáborozott valamivel a puha-pragmatikus (vagyis 7-es) szint fölött. Mindkét PERC-kutatás alapvetően kettős vonalvezetésű pártként jellemezte az MSZP-t, amely az Európához való **kulturális kötődés és az uniós támogatásokkal kapcsolatos materiális érdek elegyével** jelent meg a közvélemény előtt, míg azonban másfél évvel ezelőttig inkább a második, utilitárius felfogás dominálta a szocialista EU-retorikát, azóta ennek helyét átvette az európaiság kulturális, érték- és ideológiaközpontú hangsúlyozása. Az MSZP kis létszámú, ám rendkívül aktív európai parlamenti képviselőcsoportja ebben a szakaszban különösen nyitottá vált az uniós arénában felmerült konkrét föderatív javaslatokra, amihez képest a párt hazai, legtöbbször a kormány kritikájára felfűzött országgyűlési és média-megnyilvánulásai – az európai elvek, értékek gyakori citálásán túl - kevés érdemtel árultak el a szocialisták integrációs jövőképeről.

Nem volt könnyen kezelhető a PERC-jelentés számára az MSZP-ből az előző kutatás időszakában kivált **Demokratikus Koalíció**, s nemcsak azért, mert a többi párthoz képest itt találták az elemzők számszerűen a legkevesebb EU-val kapcsolatos, értékelhető megnyilvánulást. Retorikájában az összes vizsgált párt közül a DK **megy a legmesszebbre** az Európai Unió mélyítésének, föderációs fejlődésének explicit támogatását illetően, Gyurcsány Ferenc pozitív értelemben vetíti előre egy leendő „Európai Egyesült Államokkal” kapcsolatos vízióját, s a kutatás EU-konstruktív javaslatként vette számításba azt is, hogy a DK 2014-es választási programja – valamennyi párt közül egyedülként – konkrét, 2020-ban megjelölt euróbevezetési céldátumot tűz ki Magyarországi számára. Ezzel együtt az elemzésből kikerekedő összbenyomás az, hogy az elviekben akár „radikális föderalistának” is nevezhető párt – hasonlóan a PERC-1-ben megállapítottakhoz – változatlanul **kevésbé tölti ki tartalommal** markáns elképzeléseit, következésképp a viszonylag magas, 7,8-es átlagpontszámból ezúttal is levontunk fél pontot.

Első ízben került be a PERC-kutatásba a 2014-es választások előtt csupán bő egy évvel alakult **Együtt-PM pártszövetség**, amelynek alapító dokumentumain ugyancsak kimutathatóan és konzekvensen vonul végig az európai értékrendbe és integrációba vetett meggyőződés. A

perspektívákat illetően **sajátos „szereposztás”** is felsejlik a szövetség két tagja között: míg az Együtt inkább az unió gazdaságpolitikájának – már ma is előrehaladott – további közösségiesítésére nyitott, addig az LMP-ből kivált Párbeszéd Magyarországért politikusai főként a gazdaságon túli, társadalompolitikai területek integrációjának mélyítését állítanák a középpontba. Ezek az elemek az Együtt-PM esetében nem kerülnek ellentmondásba, inkább kiegészítik egymást, sőt, viszonylag konkrétan meg is jelennek a pártszövetségnek a PERC-kutatás által **EU-konstruktívna**k értékelt **2014-es választási programjában**. Ezzel együtt a pártduó mégis inkább csak „óvatos föderalistának” nevezhető, különösen, hogy a szövetség vezetője, Bajnai Gordon több ízben kifejtette az „Európai Egyesült Államok” eszméjével szembeni ellenérzését, s a pártprogram sem a politikai unió kiteljesítést, hanem „a közösségi és kormányközi szemlélet egyensúlyának” fenntartását hirdeti meg EU-s céljai között.

Jóllehet a második PERC-jelentés **külön fejezetet** szentelt azoknak az európai közbeszédben felmerülő **föderációs elképzeléseknek**, amelyek a válság csillapultával minden bizonnyal a tagállamok és az EU döntéshozó szerveinek napirendjére kerülnek, a kutatás arra is rámutatott, hogy az integráció jövőjéhez való viszony nem vált a 2014-es választási kampány éles törésvonalává.

A MET PERC-kutatócsoportjának tagjai: Celichowski Jerzy, Fóti Tamás, Hegedűs István, Kocsis Györgyi, Nagy Kata, Pál Mónika, Peregi Tamás, Radnóti András, Stahl Zsófia, Tófalvi Zselyke. Kutatásvezető: Kocsis Györgyi

A MET 2000-ben bejegyzett civil, politikai pártoktól független szervezet. Érdeklődésének és tevékenységének középpontjában elsősorban az Európai Unió, illetve Magyarország Uniós tagsága áll. Célja, hogy az egységesülő Európa eszméjét támogassa és a közös európai értékrendet képviselje, Magyarországon és külföldön egyaránt. Ennek jegyében részt vesz a közéletben és a szakmai körökben folyó, a liberális demokrácia jövőjét érintő nemzetközi vitákban (lásd: www.europatarsasag.hu)